SODBA SODIŠČA PRVE STOPNJE (drugi senat)

z dne 22. maja 2007 *

V zadevi T-500/04,

Komisija Evropskih skupnosti, ki jo zastopajo G. Braun, W. Wils in N. Knittlmayer, zastopniki,

tožeča stranka,

proti

IIC Informations-Industrie Consulting GmbH, s sedežem v Königswinterju (Nemčija), ki jo zastopata E. Rott in J. Wolff, odvetnika,

tožena stranka,

katere predmet je predlog iz naslova člena 238 ES, naj se toženi stranki naloži vrnitev dela avansa, ki ga je plačala Skupnost zaradi izvršitve dveh pogodb za financiranje v okviru kulturnih programov,

* Jezik postopka: nemščina.

SODIŠČE PRVE STOPNJE
EVROPSKIH SKUPNOSTI (drugi senat),

v sestavi J. Pirrung, predsednik, N. J. Forwood in S. Papasavvas, sodniki,

sodna tajnica: K. Andová, administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 7. novembra 2006

izreka naslednjo

Sodbo

Pravni okvir in dejansko stanje spora

Veljavno pravo Skupnosti

1 Finančne pomoči Skupnosti na področju vseevropskih omrežij so podeljene na podlagi Uredbe Sveta (ES) št. 2236/95 z dne 18. septembra 1995 o določitvi splošnih pravil za dodelitev take finančne pomoči (UL L 228, str. 1).

2 V skladu s členi 1, 2 in 5 te Uredbe se pomoč Skupnosti, omejena na minimalni znesek, ki je potreben za zagon projekta, lahko dodeli za projekte skupnega interesa, med drugim na področju vseevropskih omrežij za telekomunikacijsko infrastrukturo.

3 Člen 11 Uredbe št. 2236/95 določa, da lahko pomoč Skupnosti pokriva le izdatke, povezane s projektom, ki jih nosijo upravičenci do pomoči ali tretje strani, odgovorne za izvajanje projekta. Praviloma se plačila opravijo v obliki avansov, nato z vmesnimi plačili in naposled s končnim plačilom.

4 Člen 13 Uredbe št. 2236/95 določa pogoje za zmanjšanje pomoči, za začasno ukinitev in za odpoved pomoči Skupnosti. Torej lahko Komisija zmanjša, začasno ukine ali odpove pomoč za zadevno operacijo, če ob pregledu spisa odkrije nepravilnost ali neizpolnjevanje enega od pogojev za dodelitev pomoči. Ob vsaki neupravičeni kumulaciji sredstev Skupnosti se neupravičeno izplačani zneski povrnejo. Komisiji se povrne vsak neupravičen znesek.

Dejansko stanje

5 Z odločbo z dne 4. aprila 1996 je Svet pozval k vključitvi umetnosti in kulture v promocijo informacijske družbe s strani Evropske unije. Komisija je zato dala iniciativo, ki se nanaša na multimedijski dostop do evropske kulturne dediščine, znan kot „memorandum soglasja o evropski kulturni dediščini“. V okviru te iniciative je Komisija med drugim subvencionirala dva čezmejna projekta, s katerima naj bi se povezalo

v omrežje – z ustvarjenjem skupne platforme v evropskem kulturnem prostoru s pomočjo numeričnih orodij – osebe s sedežem v različnih državah Skupnosti, in sicer projekt „DCC – Digital content for Culture“ (v nadaljevanju: DCC) in projekt „Donna – Art, Design and Fashion Online“ (v nadaljevanju: Donna).

6 Natančneje, cilj projekta DCC je bila numerizacija izbranih kulturnih vsebin ter njihova predstavitev, sporočanje in prodaja prek interneta. Tako je nameraval ustvarjati nove proizvode in storitve v gospodarskem sektorju kulture, da bi razvil evropsko kulturno dediščino. To naj bi omogočilo ustvarjanje novih delovnih mest, zlasti za umetnike in oblikovalce, ter nove priložnosti za mala in srednja inovativna podjetja.

7 Projekt Donna je želel omogočiti ustvarjalkam (umetnicam in oblikovalkam), da v numerični obliki s pomočjo strukture programske opreme za informacije in obveščanje predstavijo svoja dela v sektorjih umetnosti, dizajna in mode za zagotovitev interaktivne komunikacije z javnostjo. Ta pilotni projekt je bil globalno zasnovam kot virtualni forum, ki omogoča umetnicam in oblikovalkam z različnih področij (industrijski izdelki, moda, televizija, arhitektura itd.), da se srečujejo, izmenjujejo ideje in navezujejo stike z dobavitelji, strankami, partnerji in mediji.

8 Za vsakega od teh projektov je Evropska Skupnost, ki jo zastopa Komisija, sklenila pogodbo o financiranju, po eni strani z družbo z omejeno odgovornostjo nemškega prava IIC Informations Industrie Consulting, ki deluje v sektorju strateškega načrtovanja, trženja in svetovanja na področju industrije informacij, in po drugi strani z delniško družbo nemškega prava CSC Ploenzke (v nadaljevanju: Ploenzke). Ti

pogodbi sta bili sklenjeni 18. decembra 1996 za projekt DCC (pogodba št. 45 528) in 30. decembra 1996 za projekt Donna (pogodba št. 20 730).

9 V teh pogodbah, katerih pomembne določbe so v glavnem enake, se Komisija zavezuje podeliti finančno pomoč Skupnosti, ki pokriva 50 % upravičenih stroškov zadevnih projektov.

10 V skladu s členom 4 vsake pogodbe so bili predvideni stroški za projekte ocenjeni na 3.360.000 ekujev za projekt DCC in na 980.000 ekujev za projekt Donna. V skladu s členom 2 vsake pogodbe je trajanje projekta DCC dvanajst mesecev in trajanje projekta Donna devet mesecev, šteto od prvega dne v mesecu, ki sledi mesecu zadnjega podpisa sopogodbenih strank, to je 1. januar 1997.

11 Pogodbi, napisani v angleščini, ki vsebujeta arbitražno klavzulo v smislu člena 238 ES v korist Sodišča prve stopnje (člen 12(2)), ureja nemško pravo (člen 12(1)). Vključujeta naslednje določbe:

„Člen 1(1)

Sopogodbenici sta nasproti Komisiji zavezani, da pogodbo izvršita skupaj in solidarno, kar zadeva dela, našteta v Prilogi I (‚projekt').

[…]

[Odstavek 3/4]

Koordinator je odgovoren za predložitev vseh dokumentov in splošnih odnosov med sopogodbenicama in Komisijo. Vse splošne komunikacije s Komisijo opravi koordinator.

[…]

[Člen 4(5)]

Vsa plačila Komisije se opravijo na bančni račun koordinatorja […]

Koordinator je odgovoren za takojšen prenos ustreznega zneska finančne pomoči Komisije vsaki sopogodbenici. Koordinator ne more biti upravičen do plačila, razen če s tem soglašata sopogodbenici, ki morata odobriti ustrezna podrobna pravila vsakega prenosa na osebni račun koordinatorja.

Člen 5 […]

Sopogodbenice lahko sklenejo pogodbe o podizvajanju pod pogojem predhodne pisne odobritve Komisije. Sopogodbenice naložijo vsem podizvajalcem obveznosti, za katere so one same po pogodbi zavezane.“

12 V Prilogi I k vsaki pogodbi je razložen program projekta. V skladu s Prilogo I.3 k pogodbi DCC in Prilogo I k pogodbi Donna, profesionalno ekipo tožene stranke sestavljajo med drugim B., njen nekdanji poslovodja, F. in M. ter D. D., B. D. in L.

13 Pogoji vračila upravičenih stroškov so za oba projekta navedeni v Prilogi II k vsaki pogodbi. Ta priloga določa:

„1.2. Povračljivi stroški so dejanski stroški, določeni v nadaljevanju, ki so potrebni za projekt, jih je mogoče dokazati in so bili izkazani v obdobju, ki ga določa člen 2.1 pogodbe […]

Povračljivi stroški lahko vključujejo vse ali nekatere vrste naslednjih stroškov:

— osebje;

— oprema;

— pomoč tretjih;

— pot in bivanje;

— potrošno blago in informacijski stroški;

— drugi stroški;

— splošni stroški.

[…]

1.3.1. Osebje

Stroški dejanskih delovnih ur, ki ga osebje, ki ga je sopogodbenica neposredno zaposlila, posveti projektu, se lahko zaračunajo.

[…]

Vse prijavljene delovne ure osebja morajo biti registrirane in potrjene. Ta zahteva je izpolnjena vsaj z registracijo delovnega časa, ki ga vsaj enkrat na mesec potrdi imenovani vodja projekta ali pooblaščen delavec na vodilnem položaju sopogodbenega podjetja.

1.3.2. […]

Stroški nakupa ali zakupnega najema opreme se lahko štejejo kot neposredni stroški. Upravičeni stroški zakupnega najema opreme ne smejo presegati zneska upravičenih stroškov, ki bi nastali z njenim nakupom […]

1.3.3. Pomoč tretjih

Stroški podizvajanja in zunanjih storitev so upravičeni stroški v skladu s členom 5 pogodbe.

[…]

1.3.5. […]

Potrošno blago […] se lahko zaračuna kot neposredni stroški.

[…]

1.4. […]

Za sopogodbenice, ki uporabljajo cene proizvajalnih stroškov, se splošni stroški (posredni splošni stroški), vezani na projekt in izračunani v skladu s konvencijami in običajnimi računovodskimi načeli, ki jih Komisija šteje za razumne, lahko pripišejo delovnim mestom, kot je raziskovanje, financirano iz lastnega denarja (največ 10 % stroškov osebja), uprava, podporno osebje, pisarniško pohištvo, infrastrukture, potrebščine in storitve.

[…]

Za sopogodbenice, ki uporabljajo akcesorne stroške, se lahko iz naslova splošnih stroškov pripiše prispevek do 20 % dejanskih povračljivih stroškov za vse neposredne stroške, navedene v točki 1.3 te Priloge.

[…]

4.3. Če je celotna finančna pomoč, dolgovana iz naslova projekta, vključno z rezultatom revizije, nižja od plačil, opravljenih iz naslova projekta, sopogodbenice Komisiji nemudoma vrnejo razliko v ekujih.

[…]

5. Utemeljitev stroškov

Sopogodbenice redno in v skladu s standardnim računovodstvom države, v kateri imajo sedež, vodijo lastno računovodstvo in ustrezno dokumentacijo, da utemeljijo in upravičijo stroške in ure, ki so bile zabeležene."

14 Na podlagi teh pogodb je Komisija plačala družbi Ploenzke kot koordinatorki teh dveh projektov naslednje avanse: 980.472 nemških mark (DEM) za projekt DCC in 317.745 DEM za projekt Donna. Družba Ploenzke je bila na podlagi člena 4(5) pogodb zavezana, da prenese toženi stranki zneske, ki jih je plačala Komisija in do katerih je bila upravičena. Tako je bilo na toženo stranko preneseno 293.328 DEM

za projekt DCC in 107.493 DEM za projekt Donna. Leta 1997 je torej prejela skupni znesek 400.821 DEM (204.936,52 evra) iz naslova avansov finančne pomoči.

15 Ker sta se projekta začela izvajati 1. januarja 1997, sta družba Ploenzke in tožena stranka ob njunem koncu vložili zahtevo za vračilo stroškov v skupnem znesku 6.144.287 DEM za projekt DCC in 1.906.934 DEM za projekt Donna, pri čemer je del, ki pripada toženi stranki, 1.960.943 DEM za projekt DCC in 646.809 DEM za projekt Donna.

16 Stroški, ki jih je zahtevala tožena stranka za projekt DCC, se delijo na stroške osebja (834.568 DEM), podizvajanja (618.631 DEM), opreme (384.018 DEM), poti (32.682 DEM), potrošnega blaga (35.017 DEM) in splošne stroške (56.027 DEM).

17 Za projekt Donna je tožena stranka uveljavljala stroške osebja (227.998,39 DEM), podizvajanja (257.659 DEM), opreme (106.871 DEM), poti (22.659 DEM), potrošnega blaga (9.312,53 DEM) in splošne stroške (22.385 DEM).

18 Komisija je naložila zunanjim strokovnjakom, naj izdelajo tehnična poročila. Zato je bilo poročilo komisije, zadolženo za poglobljen nadzor, izdelano za projekt DCC 10. decembra 1997 in poročilo strokovnjakov za projekt Donna 26. junija 1998. V obeh poročilih je bilo ugotovljeno, da določena merila o kvaliteti niso bila spoštovana in da pogoji za vračilo stroškov, določeni v pogodbah DCC in Donna, niso bili izpolnjeni.

19 Poročilo komisije, zadolžene za poglobljen nadzor, je bilo poslano udeležencem projekta DCC 17. decembra 1997. Nato je Komisija s pismom z dne 23. decembra 1997, naslovljenim na družbo Ploenzke (in kopijo, naslovljeno na toženo stranko) razdrla pogodbo DCC in pozvala družbo Ploenzke, naj o tem obvesti svoje partnerje; ta odpoved je začela veljati en mesec pozneje na podlagi člena 9(1) Pogodbe.

20 Za projekt Donna, ki je bil zaključen 30. septembra 1997, je bilo poročilo strokovnjakov izdelano zlasti zaradi srečanja, tako imenovanega „tehničnega preizkusa“, ki je bil v Bruslju 26. junija 1998. Na tem srečanju so predstavniki tožene stranke odgovarjali na vprašanja strokovnjakov, ki jih je pooblastila Komisija.

21 Poleg tega so zastopniki Komisije 10. in 11. marca 1998 preučili financiranje zadevnih projektov. Zaradi tega preverjanja je Komisija toženi stranki v obliki osnutkov poslala revizijska poročila z dne 28. aprila 1998 (glede projekta DCC) in z dne 27. maja 1998 (glede projekta Donna). Ta osnutka poročil sta po tem, ko sta naštela in natančno ocenila stroške, povezane s projektoma, razkrila, da večji del navedenih stroškov zaradi nespoštovanja pogodbenih ciljev ni bil povračljiv.

22 Ko je Komisija 30. junija 1998 prejela stališča tožene stranke, ji je na podlagi spremnega dopisa z dne 29. julija 1998 poslala končno različico revizijskih poročil. V teh poročilih je Komisija zaključila, da družba Ploenzke lahko zahteva le vračilo 51.506 DEM za projekt DCC in 37.679 DEM za projekt Donna, medtem ko tožena stranka ni upravičena do nobenega vračila za projekt DCC in do vračila samo 46.300,18 DEM za projekt Donna.

23 Komisija je nato družbi Ploenzke in toženi strani predložila zahtevo za vračilo nepovračljivega dela avansa, ki je bil plačan za oba projekta. Družba Ploenzke je Komisiji vrnila zneske, ki jih je ta od nje zahtevala, medtem ko je tožena stranka zavrnila vsako vračilo.

24 Komisija je 12. avgusta 1998 toženi stranki poslala obvestilo o izterjavi, ki mu je sledilo obvestilo o dolgovanem znesku, ki ju je tožena stranka prejela 8. septembra 1998 in ki sta se nanašala na razliko v znesku 179 337 ekujev (354.520,82 DEM), ki bi jo bilo treba vrniti pred 31. oktobrom 1998. Vse do sedaj tožena stranka tega zneska ni plačala.

25 Tožena stranka je z dopisom z dne 30. novembra 1998 od Komisije zahtevala dodatno plačilo 352.800 ekujev za projekt DCC in 110.781,45 ekuja za projekt Donna. Vse do danes tudi Komisija ni plačala teh zneskov.

26 Končno je tožena stranka leta 1999 evropskemu varuhu človekovih pravic predložila pritožbo proti Komisiji. Ta postopek je bil zaključen 27. aprila 2000. V svojem mnenju je varuh zaključil, da ni bilo mogoče ugotoviti slabega upravljanja s strani Komisije.

Postopek in predlogi strank

27 Komisija je 24. decembra 2004 vložila tožbo pri sodnem tajništvu Sodišča prve stopnje.

28 Na podlagi poročila sodnika poročevalca je Sodišče prve stopnje (drugi senat) odločilo, da organizira neformalno srečanje s strankama. To srečanje je v navzočnosti sodnika poročevalca potekalo 2. februarja 2006. Ob tej priložnosti sta stranki začeli pogajanja, da bi v dveh mesecih dosegli mirno rešitev spora. Ker je bil ta rok dvakrat podaljšan, je tožena stranka 29. junija 2006 Sodišče prve stopnje obvestila o neuspehu poskusov mirne rešitve.

29 Nato je Sodišče prve stopnje (drugi senat) odločilo, da začne ustni postopek.

30 Stranki sta podali ustna stališča in odgovore na vprašanja Sodišča prve stopnje na obravnavi 7. novembra 2006.

31 Komisija Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— IIC Informations-Industrie Consulting naloži plačilo zneska 181.263,61 evra, povečanega za 4-odstotne obresti od 1. novembra 1998;

— IIC Informations-Industrie Consulting naloži plačilo stroškov.

32 Tožena stranka Sodišču prve stopnje predlaga, naj:

— tožbo zavrne;

— podredno, naj ji dodeli varstvo pred izvršbo in naj ji omogoči, da se izogne morebitni izvršbi z ustanovitvijo zagotovila, ki bi bilo lahko v obliki bančne garancije;

— Komisiji naloži plačilo stroškov.

Pravo

33 Komisija zatrjuje, da so bili skoraj vsi stroški, ki so bili financirani toženi stranki, neupravičeni do vračila. Po mnenju Komisije iz tehničnih poročil, navedenih v točkah od 18 do 20 zgoraj, izhaja, da je tožena stranka v skladu s točko 4.3 Priloge II k pogodbama DCC in Donna zavezana vrniti zneske, ki so ji bili plačani kot avans, če do financiranja teh stroškov ne bi bila upravičena.

34 Proti tem zahtevam ima tožena stranka dve vrsti obrambnih sredstev. S prvim prereka zapadlost terjatve, ki jo zahteva Komisija. V tem primeru se sklicuje na nesposobnost braniti se pred sodiščem (pasivna legitimacija), zastaranje zatrjevanja terjatve in izgubo vseh pravic Komisije do povračila. Z drugo vrsto obrambnih sredstev navaja, da so bili cilji obeh projektov doseženi in da so prijavljeni stroški dejansko nastali. Komisiji očita, da je ravnala kontradiktorno, ker se je *a posteriori* skušala izogniti pogodbenim obveznostim, s tem da se je opirala zgolj na formalnosti.

Sposobnost braniti se pred sodiščem (pasivna legitimacija)

Trditve strank

35 Komisija meni, da ima pravico nadaljevati izterjavo terjatve pri toženi stranki, saj pogodbi DCC in Donna toženo stranko označujeta kot osebo, ki je odgovorna za vračilo. Vsaka sopogodbenica naj bi bila namreč zavezana individualno vrniti vse neupravičeno plačane zneske.

36 Po mnenju tožene stranke iz teh dveh pogodb izhaja, da je Komisija sledila cilju imeti edinega sogovornika, s katerim bi lahko neposredno obravnavala težave, povezane z izvršitvijo pogodb. Zato naj bi vloga družbe Ploenzke kot koordinatorke presegla vlogo pooblaščenca, ki je zadolžen za sprejemanje pomoči. Točka 4.3 Priloge II k pogodbama, ki nalaga sopogodbenicam obveznost vračila preveč pridobljenih vsot Komisiji, naj ne bi vodila do drugačnega zaključka, ker naj ne bi opisovala načina vrnitve. To točko 4.3 bi bilo treba razlagati tako, da je bila družba Ploenzke pogodbeni partner, s posredovanjem katerega bi se morala izvršiti pogodba.

Presoja Sodišča prve stopnje

37 Opozoriti je treba, da sta bili pogodbi DCC in Donna sklenjeni med Komisijo na eni strani ter družbo Ploenzke in toženo stranko, označenima kot „sopogodbenici“, na drugi strani, pri tem pa je bilo obrazloženo, da je družba Ploenzke opravljala nalogo „koordinatorke“ na podlagi člena 1 teh pogodb, sopogodbenici pa sta se nasproti Komisiji zavezali, da pogodbo izvršita skupaj in solidarno, kar zadeva dela, našteta v Prilogi I.

38 Res je, da je bila družba Ploenzke kot koordinatorka odgovorna za predložitev vseh dokumentov Komisiji in tudi splošnih odnosov med sopogodbenicama in slednjo. Poleg tega je bila na strani sopogodbenic družba Ploenzke edini sogovornik Komisije. Vendar pa pogodbeno določilo, ki je določalo, da je treba vlogo koordiniranja – v skladu z ustreznim nemškim pravom, in sicer s splošnim načelom dolžnosti lojalnega sodelovanja, uzakonjenim med drugim v členu 242 Bürgerliches Gesetzbuch (BGB, nemški civilni zakonik) – razlagati v skladu z zahtevami po lojalnem sodelovanju in medsebojnem zaupanju, ki sta ju splošno sprejeli pogodbeni stranki.

39 Iz točke 4.3 Priloge II k pogodbama pa jasno izhaja, da je naloga „sopogodbenic“ kot takih in ne morebitnega koordinatorja, da Komisiji vrne razliko med dejansko dolgovanim finančnim prispevkom in neupravičenimi plačili. Še več, Komisija je pravilno poudarila, da koordinacija, za katero je pristojna družba Ploenzke, obsega le nekatere dodatne naloge organizacije, med drugim prenos vsot, ki jih je plačala Komisija, drugi sopogodbenici.

40 Zato spornih pogodb ni mogoče razumno razlagati tako, da bi morala družba Ploenzke kot koordinatorka vrniti plačila, katerih upravičenka je v skladu s členom 4(5), drugi pododstavek, pogodb le tožena stranka kot sopogodbenica in dolžnica. Ti pogodbi torej ne vsebujeta nobenega določila, ki bi družbi Ploenzke nalagal vrnitev višjega zneska, kot ga je ona sama prejela kot sopogodbenica.

41 Iz tega sledi, da mora tožeča stranka vrniti preveč plačane avanse, če se ta obveznost izkaže za utemeljeno.

42 Obrambno sredstvo, da naj ne bi bilo pasivne legitimacije, je torej treba zavrniti.

Zastaranje

Uvodne ugotovitve

43 V zvezi z nemškim pravom, ki se upošteva pri zastaranju, se določbe BGB, ki se na to nanašajo, uporabljajo v tem primeru, čeprav sta sporni pogodbi označeni kot „pogodbi,

ki ju ureja javno pravo“ v smislu člena 238 ES. Bundesverwaltungsverfahrensgesetz (zvezni zakon o upravnem nepravdnem postopku, v nadaljevanju: BVwVfG), z dne 25. maja 1976 (BGBl. 1976 I, str. 1253, in 2003 I, str. 102), ki ureja med drugim pogodbe, ki jih ureja javno pravo, ne govori pa o vprašanjih zastaranja, namreč v členu 62 določa, da se določbe BGB uporabljajo po analogiji in dopolnilno.

44 Glede tega ni sporno, da so pred reformo nemškega obligacijskega prava, ki je začela veljati leta 2002, določbe o zastaranju iz členov 195 in 196 BGB določale splošen zastaralni rok 30 let in zastaralni rok dveh ali štirih let za vrsto določenih terjatev, ki so jih imeli posebni gospodarski subjekti.

45 Od reforme nemškega obligacijskega prava člen 195 BGB, v novi različici, določa, da je splošen zastaralni rok tri leta.

46 Člen 229(6), četrti pododstavek, Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvedbenega zakona civilnega zakonika, v nadaljevanju: EGBGB) je v okviru reforme obligacijskega prava uvedel prehodni režim, po katerem se takrat, ko je zastaralni rok, določen v novi različici BGB, ki velja od 1. januarja 2002, krajši od tistega, ki je bil določen v stari različici BGB, ki je veljala vse do tega dneva, uporablja najkrajši rok in začne teči s 1. januarjem 2002.

Trditve strank

47 Po mnenju Komisije njena pravica do vračila v obravnavanem primeru ni zastarala. V skladu s členom 195 BGB iz stare različice je bil zastaralni rok za to pravico 30 let.

Na podlagi določb člena 195 BGB nove različice v povezavi s členom 229(6), četrti pododstavek, EGBGB, naj bi bil zastaralni rok te pravice od tedaj naprej tri leta. Ta rok naj bi začel teči 1. januarja 2002 in naj bi bil pred iztekom 31. decembra 2004 prekinjen z vložitvijo te tožbe.

48 Če se tožena stranka sklicuje na člen 196 BGB iz stare različice, Komisija navaja, da ta določba vsebuje izčrpno naštevanje, tako da za pravice, ki ne izhajajo izrecno iz tega besedila, ne velja kratki zastaralni rok. Temeljna ideja te določbe – katere namen je, da se uporabi kratek zastaralni rok za postopke vsakdanjega življenja, za katere se le redko izda potrdilo o plačilu – naj ne bi veljala po analogiji za financiranje spornih projektov s strani Komisije.

49 Tožena stranka odgovarja, da je terjatev Komisije zastarala, ker je zastaranje v obravnavanem primeru nastopilo pred vložitvijo tožbe. Potrjuje, da so kulturne iniciative, kot sta ta sporna projekta, v veliki meri odvisne od podelitve subvencij. Na tem področju pa naj bi obstajala posebena potreba po pravni varnosti, ker naj bi zahteve za vračilo pomenile velik finančni pritisk na upravičenca. Primerno naj bi bilo torej po analogiji uporabiti določbe člena 196 BGB stare različice o skrajšanem zastaralnem roku.

50 Tožena stranka navaja, da je njen interes primerljiv z interesom dolžnikov, od katerih se izterjajo terjatve, navedene v tej določbi, in sicer tiste, ki izhajajo iz gospodarskega trgovanja na splošno, katerih potreba po pravni varnosti je zagotovljena zaradi skrajšanega zastaranja. Sodelovanje tožene stranke v korist spornih kulturnih projektov naj bi bila vezana na pomembne gospodarske interese in konkretne finančne posledice. Ker naj bi nemško pravo poznalo načelo analogne uporabe tega člena 196, naj

zakonske določbe o zastaranju ne bi vsebovale nobenega izčrpnega naštevanja, saj naj zakonodajalec ne bi mogel podrobno urediti vseh posebnosti podelitve evropske subvencije.

Presoja Sodišča prve stopnje

51 Za presojo možnosti uporabe člena 196 BGB iz stare različice v obravnavanem primeru, neposredno ali po analogiji, je treba opozoriti, da ta določba določa skrajšani zastaralni rok za vrsto terjatev, ki jih podrobno našteva.

52 Izkaže pa se, da v tej določbi ni izražena niti pravica do vračila plačanih vsot iz naslova subvencije Skupnosti niti vračilo avansov, plačanih v ta namen. Zato je v obravnavanem primeru ni mogoče neposredno uporabiti.

53 Morebitna uporaba po analogiji je po nemškem pravu dovoljena, če je zadevna ureditev pomanjkljiva, dejansko in pravno stanje, ki ju je treba presoditi, pa sta primerljiva temu, ki ga zakon dejansko ureja. Uporaba po analogiji predpostavlja zlasti, da je zelo verjetno, da bi zakonodajalec, če bi moral to vrzel zapolniti ob upoštevanju interesov, na katere se to nanaša, to storil z vključitvijo spornega primera v zadevno ureditev (sodba zveznega sodišča v civilni zadevi, BGHZ zvezek 105, str. 140, 143; zvezek 110, str. 183, 193; zvezek 120, str. 239, 252).

54 Kot izhaja iz razlogov za sprejetje BGB, člen 196 tega zakonika iz stare različice temelji na predpostavki, da je splošna značilnost transakcij vsakdanjega življenja

takojšnje plačilo in neobstoj dokazil ali njihovo hitro uničenje, zato razumljivo ni mogoče zahtevati od strank, naj 30 let hranijo dokazila o sklenitvi in izvršitvi pogodb te vrste.

55 Upoštevajoč navedeno v obravnavanem primeru ni mogoče ugotoviti obstoja pomanjkljivosti v upoštevnem besedilu.

56 Člen 196 BGB iz stare različice namreč določa skrajšani zastaralni rok le za vračilo avansov, podeljenih v okviru pogodbe, sklenjene z odvisnim delavcem, delavcem ali odvetnikom. Tožene stranke kot gospodarske družbe ni mogoče primerjati s temi natančno razmejenimi kategorijami oseb. Ker je gospodarska družba, tudi ni mogoče šteti, da potrebuje posebno varstvo, ki je zagotovljeno s skrajšanim zastaranjem.

57 Poleg tega financiranje spornih kulturnih projektov s strani Skupnosti ne more šteti kot transakcija vsakdanjega življenja. Ti projekti, ki so finančno zelo obsežni, namreč temeljijo na kompleksnih sporazumih, vključno z obsežnimi prilogami, ki določajo tehnične in finančne revizije in zavezujejo toženo stranko, da priskrbi podrobna dokazila o svojih stroških, da jih dobi povrnjene.

58 Zato je obrambno sredstvo v zvezi z zastaranjem terjatve, ki jo zahteva Komisija, prav tako treba zavrniti.

Izguba pravic

Trditve strank

59 Komisija navaja, da v nasprotju s trditvami tožene stranke ni izgubila pravice do terjatve. Splošno stališče Komisije naj namreč ne bi dopuščalo toženi stranki, da počaka, dokler ta ne uveljavlja svoje terjatve. Tožena stranka naj tudi ne bi imela pravice do varstva legitimnega pričakovanja, ker je Komisija v zgoraj navedenih tehničnih poročilih obrazložila, da sporni projekti ne izpolnjujejo zahtev po kakovosti. Zato bi morala tožena stranka pričakovati, da bo morala vrniti zadevne vsote.

60 Tožena stranka meni, da je lahko legitimno verjela, da Komisija ne bo uveljavljala pravice do vračila. Zato naj bi Komisija izgubila to pravico. Upoštevajoč splošno ravnanje Komisije naj bi namreč tožena stranka lahko menila, da se je odpovedala svoji pravici, ker skoraj sedem let, in sicer od izdelave revizijskih poročil do konca decembra 2004, ni sprejela nobenega ukrepa, katerega namen bi bil zahtevati vrnitev zadevih vsot po sodni poti. Tožena stranka dodaja, da je lahko legitimno verjela tej odpovedi, saj je sedem let Komisija zadevni projekt omenjala na internetni strani Evropske unije in tako izkoriščala njegove rezultate za svoje namene. Upoštevati naj bi bilo treba tudi okoliščino, da projektov ne bi bilo mogoče izvesti brez finančne pomoči Komisije in da naj bi bila finančna situacija tožene stranke odvisna od tega, da ta ohrani finančno pomoč. Glede tega tožena stranka poudarja posebnost spornih subvencij kot „nepovratnih pomoči“. Iz tega sklepa, da bi morala biti tožba za njeno vrnitev vložena nemudoma, kar pa se v obravnavanem primeru ni zgodilo.

61 Po mnenju tožene stranke je sklicevanje na revizijsko poročilo neupoštevno, saj izbrani strokovnjaki, ki jih je pooblastila Komisija, niso opravili neodvisnih izvedenskih mnenj, ki bi bila skladna s poklicnimi pravili. Zlasti ni bilo podrobnega preizkusa trditev, ki jih je predstavila tožena stranka med izvajanjem projekta.

62 V zvezi s projektom Donna je datum predložitve izvedenskega mnenja 26. junija 1998 predpostavljal, da se je Komisija želela izogniti preizkusu trditev, ki jih je predstavila tožena stranka. Na srečanju tega dne naj bi namreč predstavniki tožene stranke odgovarjali na vprašanja izvedencev Komisije. Vendar pa je ta obvestila o zapisniku tega srečanja šele kratek čas pred prenosom svoje zahteve za vračilo. Enako naj bi bilo v zvezi s projektom DCC: 17. decembra 1997 naj bi Komisija zainteresiranim poslala tehnično poročilo, 23. decembra 1997 pa naj bi prekinila pogodbo.

63 V teh okoliščinah tožena stranka zatrjuje, da še ni zahtevala vsot, do katerih je bila sama upravičena iz naslova vračila njenih stroškov (352.800 ekujev za projekt DCC in 110.781,45 ekuja za projekt Donna), ker je menila, da Komisija tudi ne bo uveljavljala pravice do vračila. Obe stranki naj bi namreč v tistem obdobju molče soglašali, da pustita stvari v takem stanju, kot so, da bi bila situacija sprejemljiva za vsako od njiju (*pactum de non petendo*). Ravnanje tožene stranke naj bi torej pomenilo dokaz njenega zaupanja pri nedejavnosti Komisije glede tega.

Presoja Sodišča prve stopnje

64 Takoj je treba zavrniti trditev tožene stranke, da sta se obe stranki v tistem obdobju molče strinjali, da pustita stvari v takem stanju, kot so, da bi bila situacija sprejemljiva

za obe. Tu gre namreč za trditev, ki ni podprta z nobenim elementom v spisu. Čeprav je to trditev Komisija izpodbijala, pa tožena stranka ni predložila nobenega konkretnega dokaza, ki bi omogočal sklepanje na obstoj take tihe vzajemne odpovedi.

65 Vsekakor je treba dodati, da glede na neenako višino spornih vsot, in sicer 180.000 evrov, ki jih zahteva Komisija iz naslova vračila, na eni strani, in 650.000 evrov, ki jih zahteva tožena stranka iz naslova vračila stroškov, na drugi strani, sklepanje na tak *pactum de non petendo* ni videti verjetno. Poleg tega celo pred Sodiščem tožena stranka ni navajala pobota svoje zatrjevane terjatve s terjatvijo Komisije, temveč se zadovoljila z zatrjevanjem, da „si pridržuje pravico zahtevati od Komisije plačilo preostalih vsot“. V skladu z novim besedilom člena 215 BGB naj morebitno zastaranje njene terjatve ne bi preprečilo toženi stranki uveljavljanja te terjatve iz naslova pobota v okviru tega spora.

66 Nato je treba ugotoviti, da je v nemškem pravu načelo izgube pravice razvila sodna praksa v okviru člena 242 BGB, ki sopogodbenicam nalaga, naj izvršijo svojo pogodbo v skladu z načeloma lojalnosti in vzajemnega zaupanja, splošno sprejetima v pravnih odnosih med posamezniki. V skladu s to sodno prakso upnik izgubi pogodbeno pravico, če se nanjo dolgo časa ni skliceval in da je glede na njegovo splošno ravnanje dolžnik upravičen verjeti, da se tudi v prihodnosti ne bo skliceval na to pravico (BGHZ zvezek 91, str. 62, 71, zvezek 105, str. 290, 298, in med drugim zvezek 146, str. 217, 220 in 221).

67 Preučiti je torej treba, na prvem mestu, trajanje obdobja, v katerem se je upnik vzdržal izvrševanja svoje pravice, saj je upoštevnost obdobja nedelovanja odvisna od individualnega primera. Upoštevati je treba, na drugem mestu, naravo in višino terjatve,

ki lahko sodi v zasebno ali javno pravo, in končno, intenzivnost zaupanja, ki ga je povzročilo ravnanje upnika ter obseg potrebe po varstvu na strani dolžnika.

68 V zvezi z obdobjem, v katerem je bila Komisija nedejavna v obravnavanem primeru, je treba najprej ugotoviti, da se je to obdobje nedelovanja začelo 1. novembra 1998. Z obvestili o izterjavi in dolgovanem znesku, navedenimi v točki 24 zgoraj, je namreč Komisija jasno in dokončno od tožeče stranke v obliki opomina zahtevala vračilo zneska 179 337 ekujev pred 31. oktobrom 1998.

69 Iz tega sledi, da noben element pred tem datumom – med drugim način, ki ga je kritizirala tožena stranka, po katerem so bila izdelana tehnična in revizijska poročila, navedena v točkah od 18 do 22 zgoraj – ni upošteven za odločanje o vprašanju, ali je Komisija izgubila pravico do vračila, ki ga je zahtevala za 31. oktober 1998, samo zato, ker je pred 24. decembrom 2004 ni uveljavljala pred sodiščem.

70 Nato je treba ugotoviti, da je Komisija s tem, da je vložila to tožbo več kot šest let po opominu z dne 31. oktobra 1998, spoštovala posebni zastaralni rok, ki je bil prvotno 30, nato pa tri leta (glej točke od 44 do 46 zgoraj), ki velja za obravnavani primer. Upniku se običajno ne more preprečiti, da popolnoma izkoristi zastaralni rok, zlasti tedaj, ko je ta relativno kratek glede na zastaralni rok 30 let.

71 Dodati je treba, da je bila tožena stranka na podlagi člena 257(1)(4) in (4) Handelsgesetzbuch (nemškega trgovinskega zakonika, v nadaljevanju: HGB) in člena 147(1)(4) in (3) Abgabenordnung (nemškega davčnega zakonika, v nadaljevanju: AO) zavezana, da deset let hrani vse računovodske listine v zvezi z izvršitvijo projektov DCC

in Donna. Čeprav sta trajanje obveznosti hranitve teh listin na deset let podaljšala le člena 2 in 4 zakona o spremembah več davčnih ureditev z dne 19. decembra 1998 (BGBl. 1998 I, str. 3816), pa je novi rok deset let na podlagi členov 3 in 5 istega zakona veljal, odkar je stari rok za hranjenje, ki je veljal za te listine, konec leta 1998 prenehal veljati. Ker pa sta bila projekta DCC in Donna izvedena leta 1997, so se morale računovodske listine, ki se nanju nanašajo, na podlagi določb, ki so veljale pred HGB in AO, hraniti šest let, tako da ta rok konec leta 1998 še ni potekel.

72 Tožena stranka pred Sodiščem prve stopnje ni zatrjevala, da so zanjo veljali posebni krajši roki za hranjenje, ki bi bili že potekli pred vložitvijo te tožbe. Nasprotno pa se je sklicevala na določbe člena 45 Sozialgesetzbuch X (nemškega socialnega zakonika, X. del) z dne 18. avgusta 1980 (BGBl. 1980 I, str. 1469, in 2001 I, str. 130) in člen 48 BVwVfG (glej točko 43 zgoraj), po katerem imajo upravni organi zoper upravičenca načeloma na voljo le 1 leto, da umaknejo nezakonit, četudi zanj ugoden upravni akt.

73 Glede tega zadošča poudariti, da enoletni rok velja le v upravnih postopkih, v katerih lahko javna uprava ukrepa z enostranskim upravnim aktom. Določbe, na katere se je sklicevala tožena stranka, pa nikakor niso upoštevne za obravnavani primer, saj sta Komisija in tožena stranka raje vzpostavili pogodbene odnose, v katerih pa Komisija ni pooblaščena sprejemati takih aktov.

74 Iz tega sledi, da obdobje več kot šestih let med opominom tožene stranke in vložitvijo te tožbe v okoliščinah primera ni videti dovolj dolgo, da bi povzročilo izgubo pravic do terjatve, ki jo zahteva Komisija.

75 Glede vrste in višine te terjatve, tožena stranka ni predložila nobenega elementa, ki bi dokazoval, da bi bila Komisiji morala, zaradi značilnosti ali zneska zadevne pravice do vračila, to pravico izgubiti.

76 Glede morebitnega zaupanja, ki ga je ravnanje Komisije povzročilo pri toženi stranki, je treba ugotoviti, da spis ne vsebuje nobene sledi o pozitivnem ravnanju, s katerim bi Komisija razen tega, da več let nič ne stori, izrazila namen, da se odpoveduje pravici do vračila. Popolnoma nasprotno pa, kot izhaja iz mnenja Evropskega varuha za človekove pravice, ki je 27. aprila 2000 zaključil postopek s pritožbo, ki ga je začela tožena stranka, je Komisija pred varuhom izrecno izjavila, da bo pred sodiščem uveljavljala pravico do vračila.

77 Poleg tega se je štelo, da je tožena stranka, kot previdni in preudarni gospodarski subjekt, na tekočem s pričetkom veljave leta 2002 reforme nemškega obligacijskega prava. Lahko bi torej pričakovala, da se bo Komisija polno poslužila novega zastaralnega roka, ki je potekel 31. decembra 2004 (glej točke od 44 do 46 zgoraj). Dejstvo, da se je odločila, da svoje terjatve proti Komisiji ne bo uveljavljala na sodišču, v nobenem primeru ne more ustvariti legitimnega pričakovanja s strani tožene stranke, da Komisija ne bo uveljavljala pravice do vračila. Vsekakor tožena stranka ni zatrjevala, da jo je Komisija s svojim ravnanjem ovirala pri tem, da bi pravočasno vložila tožbo zaradi plačila.

78 Končno, ko gre za potrebo po varstvu tožene stranke, ta zatrjuje, da kot družba z omejeno odgovornostjo pripada kategoriji malih in srednjih podjetij, tako da bi bilo treba na tej točki narediti jasno razliko med njo samo in delniško družbo Ploenzke, ki naj bi bila dejavna v svetovnem merilu.

79 Glede tega je treba poudariti, da dejstvo, da je družba dolžnica majhna, samo po sebi ne zadostuje, da se lahko šteje, da je njen upnik izgubil terjatev, razen če ni s svojim ravnanjem prispeval k temu, da je dolžnica prišla v slabo finančno situacijo. Nič v spisu pa ne dopušča zaključka, da je Komisija ravnala na ta način v obdobju med 1. novembrom 1998 in vložitvijo te tožbe.

80 Poleg tega se tožena stranka kot malo podjetje ne more veljavno sklicevati na pomanjkanje izkušenj pri izvajanju teh dveh projektov, ki ju je financirala Komisija. B., nekdanji poslovodja tožene stranke in član njene poklicne ekipe, ki je dejavna v okviru teh projektov (glej točko 12 zgoraj), je podpisal pogodbi DCC in Donna v imenu družbe Ploenzke, kot direktor enote te družbe. Poleg tega je B. naveden kot eden od zastopnikov družbe Ploenzke v prilogi k pogodbi DCC in kot edini zastopnik družbe Ploenzke v prilogi k pogodbi Donna. Glede na te osebne povezave med obema družbama ne kaže, da je imela tožena stranka objektivno potrebo po posebni zaščiti proti pravici do vračila, ki jo uveljavlja.

81 Upoštevajoč konkretne okoliščine obravnavanega primera, torej obrambnega sredstva v zvezi z izgubo pravice ni mogoče sprejeti.

82 Iz navedenega torej izhaja, da je treba prvo skupino obrambnih sredstev, ki jih navaja IIC, torej zavrniti. Zato je treba ugotoviti, da je terjatev, ki jo uveljavlja Komisija, iztožljiva. Vendar pa je treba še ugotoviti, kateri stroški so povračljivi v okviru teh dveh zadevnih projektov.

Stroški, povračljivi v okviru projektov DCC in Donna

Uvodne ugotovitve

83 Opozoriti je treba, da pravica do vračila plačanih avansov, ki jo uveljavlja Komisija, izhaja iz točke 4.3 Priloge II k vsaki pogodbi. Ta pogodbena določba namreč daje tako pravico, če je celotna finančna pomoč, ki jo dolguje Komisija iz naslova teh projektov, kot izhaja iz računovodskega preverjanja, nižja od že izvršenih plačil za projekte. Ob veljavnosti te točke 4.3 je treba torej preveriti, ali znesek avansov, ki jih je prejela tožena stranka, presega znesek upravičenih stroškov.

84 V zvezi s tem kaže, da Komisija ni sprejela nobene od rubrik stroškov iz računa, ki ji jih je tožena stranka predložila v okviru projekta DCC, slednja pa je zahtevala vračilo celotnega zneska 1.960.943 DEM, sestavljenega iz stroškov osebja (834.568 DEM), podizvajanja (618.631 DEM), opreme (384.018 DEM), poti (32.682 DEM), potrošnega blaga (35.017 DEM) in splošnih stroškov (56.027 DEM).

85 V okviru projekta Donna je Komisija odobrila le vračilo zneska 46.300,18 DEM, medtem ko je tožena stranka zahtevala celoten znesek 46.300,18 DEM, sestavljen iz stroškov osebja (227.998,39 DEM), podizvajanja (257.659 DEM), opreme (106.871 DEM), poti (22.659 DEM), potrošnega blaga (9.236 DEM) in splošnih stroškov (22.385 DEM).

86 V teh okoliščinah tožena stranka očita Komisiji, da ravna kontradiktorno, saj njena zahteva po vračilu ni v skladu z dejstvom, da so bile vse pogodbene storitve opravljene

ustrezno. Poleg tega navaja, da so vsi stroški, ki jih je prijavila Komisiji zaradi vračila, upravičeni.

Kontradiktorno ravnanje Komisije

– Trditve strank

87 Komisija meni, da njeno ravnanje, to je zahtevanje vračila avansov, plačanih toženi stranki, ni kontradiktorno. Sporni projekti naj bi bili namreč neuspešni, ker merilo kvalitete ni bilo izpolnjeno.

88 Vsekakor naj vračilo izkazanih stroškov ne bilo odvisno od uspeha ali neuspeha projekta. Neodvisno od uspeha projekta naj tožena stranka ne bi priznavala, da ima Komisija pravico do vračila, saj navedeni stroški niso bili upravičeni v smislu točk 1 in 5 Priloge II k vsaki pogodbi. Edini odločilni element naj bi bilo torej to, da lahko tožena stranka dokaže upravičenost izdatkov, kar pa ji ni uspelo.

89 Tožena stranka trdi, da je pravilno in popolno opravila vse storitve, ki so bile dogovorjene v obeh pogodbah. Komisija naj bi namreč danes uporabljala rezultate obeh projektov v oglasu na internetni strani Evropske unije. Ta stran naj bi napotovala na memorandum soglasja o evropski kulturni dediščini, v kateri se Komisija zahvaljuje B. za opravljeno delo, ki je prispevalo k uresničitvi ciljev memoranduma soglasja. Projekt DCC naj bi bil naveden za ponazoritev zaslug B. Poleg tega naj bi se v dopisu

z dne 16. marca 1998 Komisija zahvalila toženi stranki za njen prispevek k memorandumu soglasja in torej za oba projekta. Pomembno naj bi bilo, da Komisija ni izbrisala referenc za oba projekta na internetu in se torej ni oddaljila glede ciljev, doseženih v okviru teh projektov.

90 Tožena stranka dodaja, da so bili poročila, programi ter numerični in analogni material, ki je bil izdelan za projekta, izročeni, in da so navedeni stroški osebja dejansko nastali. Med izvedbo projektov naj toženi stranki ne bi bili sporočeni nobeni očitki, ki so bili danes navedeni v tožbi. Edini cilj pogodbenih določil, ki jih je navajala Komisija, naj bi bil olajšanje dokaza in nadzora upravičenih izdatkov, ki so nastali v okviru teh dveh projektov.

– Presoja Sodišča prve stopnje

91 Tožena stranka v bistvu meni, da uspeh projektov DCC in Donna sam po sebi izključuje pravico do vračila, ki jo zahteva Komisija, saj ta pravica temelji na izključno formalistični upravičenosti.

92 Te trditve ni mogoče sprejeti.

93 Komisijo namreč na podlagi člena 274 ES veže obveznost dobrega finančnega poslovodenja sredstev Skupnosti. V sistemu podelitev finančnih pomoči Skupnosti veljajo za uporabo teh pomoči pravila, ki lahko vodijo do delnega ali celotnega vračila že podeljene pomoči. Upravičenec finančne pomoči, čigar prošnjo je Komisija odobrila,

torej zaradi tega ne pridobi nobene dokončne pravice do celotnega plačila pomoči, če ne spoštuje pogojev, ki veljajo za to pomoč (sodbi Sodišča prve stopnje z dne 14. julija 1997 v zadevi Interhotel proti Komisiji, T-81/95, Recueil, str. II-1265, točka 62, in z dne 29. septembra 1999 v zadevi Sonasa proti Komisiji, T-126/97, Recueil, str. II-2793, točka 59).

94 V teh okoliščinah je Sodišče presodilo, da v skladu s temeljnim načelom, ki ureja finančne pomoči Skupnosti, Skupnost lahko subvencionira le dejansko nastale stroške. Da bi Komisija lahko izvedla nadzor, morajo upravičenci do take finančne pomoči Skupnosti dokazati resničnost izdatkov, vknjiženih za subvencionirane projekte, saj je za dobro delovanje sistema nadzora in dokazovanja, vzpostavljenega za to, da se preveri, ali so pogoji za odobritev teh pomoči izpolnjeni, neobhodno, da ti upravičenci predložijo zanesljive informacije. Za to, da se upraviči dodelitev specifične subvencije, torej ni dovolj, da se dokaže, da je bil projekt izveden. Upravičenec do pomoči mora poleg tega predložiti dokaz o tem, da je plačal prijavljene stroške, v skladu s pogoji, določenimi za odobritev zadevne pomoči, saj so do vračila upravičeni le stroški, ki so ustrezno izkazani. Obveznost spoštovanja postavljenih finančnih pogojev pomeni celo eno od njegovih bistvenih zavez in torej pogojuje dodelitev finančne pomoči Skupnosti (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 19. januarja 2006 v zadevi Comunità montana della Valnerina proti Komisiji, C-240/03 P, ZOdl., str. I-731, točke 69, 76, 78, 86 in 97).

95 Sodišče je prav tako presodilo, da je obveznost, določena v pogodbi o subvenciji Skupnosti, da se Komisiji v predpisanih oblikah in rokih predloži seznam stroškov, za katere se zatrjuje, da so upravičeni, imperativna, in da je edini cilj zahteve po predložitvi teh seznamov v ustrezni obliki omogočiti Komisiji, da ima na voljo potrebne podatke, da lahko preveri, ali so bila sredstva Skupnosti uporabljena v skladu s pogodbenimi določili (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 26. januarja 2006 v zadevi Implants proti Komisiji, C-279/03 OP, neobjavljena v ZOdl., točki 36 in 37).

96 Prav tako je v okviru financiranja s strani Evropskega kmetijskega usmerjevalnega in jamstvenega sklada in Evropskega socialnega sklada Sodišče poudarilo pomembnost pravila, da proračun Skupnosti bremenijo le tisti izdatki, ki so nastali v skladu s pravili Skupnosti, tako da lahko Komisija pri nepravilnostih finančno pomoč Skupnosti zmanjša, ustavi ali ukine. Po mnenju Sodišča lahko tudi popolnoma „tehnične“ nepravilnosti, ki nimajo točno opredeljenih finančnih posledic, resno ogrozijo tako finančne interese Unije kot spoštovanje prava Skupnosti in so zato finančni popravki Komisije utemeljeni (sodba Sodišča z dne 15. septembra 2005 v zadevi Irska proti Komisiji, C-199/03, Recueil, str. I-8027, točke 26, 27, 29 in 31).

97 Iz te sodne prakse izhaja, da dejstvo, da Komisija vztraja pri tem, da tožena stranka natančno spoštuje pogodbene obveznosti na področju stanja izdatkov in utemeljitve izkazanih stroškov, ne more šteti kot formalistično. Tako je prej naloga tožene stranke, da dokaže, da so bile te obveznosti računovodskega utemeljevanja dejansko spoštovane.

98 Na ta zaključek ne vplivajo pravila o dokaznem bremenu. Na podlagi teh pravil je seveda Komisija kot tožeča stranka tista, ki je dolžna dokazati utemeljenost pravice do vračila (sodba Bundesgerichtshof (zvezno sodišče, Nemčija) z dne 14. januarja 1991, II ZR 190/89, BGHZ zvezek 113, str. 222, 226), čeprav je njena naloga, da dokončno izkaže in v primeru izpodbijanj dokaže, da so njena plačila presegla dolgovano finančno pomoč.

99 Vendar pa mora Komisija le prispevati k stroškom, ki so bili izkazani v skladu s pogodbenimi pogoji in ki so bili med drugim upravičeni. Šele ko je tožena stranka predložila sezname upoštevnih stroškov, mora Komisija, če je to potrebno, dokazati, da ni zavezana vrniti izkazanih izdatkov, ker je pogodbena storitev pomanjkljiva ali so seznami stroškov netočni (glej v tem smislu sklepne predloge generalne pravobranilke J. Kokott

k sodbi Sodišča z dne 17. marca 2005 v zadevi Komisija proti AMI Semiconductor Belgija in drugi, C-294/02, Recueil, str. I-2175, I-2178, točka 174 in naslednje).

100 Sicer pa, ko gre za zatrjevani uspeh zadevnega projekta, je treba dodati, da je tožena stranka na obravnavi priznala, da spis ne vsebuje nobenega dokumenta z informacijami, ki bi potrjeval tak uspeh na področju numeričnih izbranih kulturnih vsebin v okviru projekta DCC ali na področju namestitve virtualnega foruma v okviru projekta Donna. Tožena stranka je na obravnavi celo govorila o neuspehu projekta, ki naj bi bil povezan z dejstvom, da leta 1997 ni bilo dovolj uporabnikov s hitrim dostopom do interneta in je bilo treba uporabljati modeme, ki nikakor niso bili prilagojeni.

101 Čeprav tožena stranka zatrjuje, da so bili rezultati teh projektov uporabljeni v namene oglaševanja na internetni strani Evropske unije, pa je Komisija v svoji repliki (točke od 21 do 29) dokazala, da so se informacije, na voljo na tej strani, nanašale na začetek izvajanja projektov (leta 1997) in niso omenjale njunega morebitnega rezultata. Končno, izvlečki iz memoranduma soglasja o evropski kulturni dediščini in, natančneje, zahvale, na katere se sklicuje tožena stranka, tudi ne govorijo o uspehu projektov.

102 Končno, res je, da je v kontekstu memoranduma soglasja o evropski kulturni dediščini ime nekdanjega poslovodje tožene stranke, B., omenjeno v okviru „Delovne skupine 4 – Prednostne naloge v numerični vsebini za kulturo“. Vendar pa, kot je Komisija pravilno opazila, je bilo osebno sodelovanje B. v projektu „Multimedia za izobrazbo in delovna mesta za integrirano kulturno iniciativo“ navedeno le v okviru splošne zahvale vsem sodelujočim pri projektu DCC. Končno poročilo delovne skupine 4 tudi ne more potrditi objektivnega rezultata projekta DCC, saj je to poročilo napisal B. sam. Prav tako formulacija, ki jo je uporabila Komisija v dopisu z dne 16. marca 1998,

v katerem se je zahvalila toženi stranki za vloženi trud pomeni vljudnostno gesto in ne kaže na to, da je imela delovna skupina 4 konkreten in dejanski uspeh.

103 Iz vsega navedenega izhaja, da je treba obrambno sredstvo o kontradiktornem ravnanju Komisije zavrniti.

Upravičenost prijavljenih stroškov

104 V zvezi s kategorijami izdatkov, ki so lahko nastali za izvedbo projektov DCC in Donna, in sicer neposredni izdatki (osebje, podizvajanje, oprema, pot in potrošno blago) in posredni stroški (splošni stroški), je treba opozoriti, da točka 1.2 Priloge II k vsaki pogodbi določa povračljive stroške kot dejanske izdatke, ki so potrebni za vsak projekt, ki jih je mogoče dokazati in ki so nastali med trajanjem projektov.

105 Iz tega sledi, da je bila naloga tožene stranke, da dokaže (glej točko 99 zgoraj), da so bili stroški, ki so bili prijavljeni Komisiji, dejanski stroški, ki so bili zares potrebni in ki so nastali za izvedbo projektov med njunim trajanjem. Poleg tega je morala tožena stranka pri dokazovanju tega spoštovati posebne pogodbene zahteve za vsako kategorijo stroškov.

106 V teh okoliščinah tožena stranka očita Komisiji nelojalno ravnanje, ker zahteva predložitev podrobnih dokumentov po skoraj sedemletnem časovnem obdobju, medtem ko so se ti dokumenti ali izgubili ali pa se le stežka obnovijo, ker je nekdanji poslovodja tožene stranke, B., leta 1999 umrl. Tožena stranka zatrjuje, da je Komisiji

med izvedbo obeh projektov in takoj po njej predložila vse zahtevane dokumente, ki izkazujejo upravičenost vseh zatrjevanih stroškov. Zanjo predloženi dokumenti – delno navedeni v tožbi in priloženi v prilogi k tej – pomenijo zadosten dokaz o tem, da so povračljivi stroški dejansko nastali.

107 Vendar pa te trditve ne morejo oprostiti tožene stranke obveznosti, ki so naložene v točki 1.2 Priloge II k vsaki pogodbi. Poleg tega zadostuje opozorilo, da je bila tožena stranka na podlagi upoštevnih določb nemškega prava zavezana, da deset let hrani vse računovodske listine, ki se nanašajo na izvršitev projektov DCC in Donna (glej točko 71 zgoraj).

108 Dodati je treba, da je odločilno vprašanje glede upravičenosti stroškov, ki jih je prijavila tožena stranka, ali je ta uspela dokazati te stroške v letih 1997 in 1998, to je v času trajanja teh dveh projektov. Utemeljitve, ki se nanje nanašajo, pa so bile priložene vlogam, ki so jih stranke predložile pri Sodišču. Pojavljajo se med drugim v prilogah k tožbi. Tožena stranka je izrecno napotila na te priloge v odgovoru na tožbo (točka 24), ne da bi očitala Komisiji, da je uničila ali namerno opustila predložitev upoštevnih listin, ki jih ji je tožena stranka dala v primernem roku, vendar jih danes ne more ponovno predložiti. Opomba tožene stranke, da so bile te listine priložene tožbi le „deloma“ je vsekakor preveč ohlapna, da bi lahko toženo stranko oprostila obveznosti, da utemelji prijavljene stroške.

109 Na podlagi vlog, izmenjanih med strankama, vključno z listinami, priloženimi k tožbi in odgovoru na tožbo, je treba preučiti upravičenost različnih kategorij stroškov.

– Stroški osebja

110 V okviru projekta DCC je tožena stranka prijavila 834.568 DEM, in to za naslednje osebe: g. C. (Micro Computer DOS Systemhaus), ga. D., g. E., g. F., g. G. (FORSA), g. M. (Leonardo) et g. W. (Innovative Software).

111 V okviru projekta Donna je prijavila 227.998,39 DEM za g. F. in g. E. ter go. L.

112 V zvezi s stroški, prijavljenimi v okviru projekta DCC, Komisija zatrjuje, da individualne rubrike stroškov iz računa niso mogle biti odobrene, ker osebe, za katere se zatrjuje, da so bile vključene v izvedbo projekta, niso bile zaposlene pri toženi stranki. Enako naj bi bilo pri projektu Donna. Vsekakor naj nobeden od dokumentov, ki jih je predložila tožena stranka, ne bi izpolnjeval obličnih pogojev, določenih v točki 1.3.1 Priloge II k vsaki pogodbi.

113 Tožena stranka odgovarja, da je zavrnitev odobritve stroškov osebja v nasprotju s smislom in ciljem sklenjenih pogodb. V zvezi z očitkom, da ni neposredno zaposlovala zadevnega osebja, bi bilo treba točko 1.3.1. Priloge II razlagati tako, da izključuje vračilo izdatkov le osebam, ki nimajo nič opraviti s projektom. Še več, Komisiji naj bi predložila sezname delovnih ur, iz katerih so jasno razvidni datum, delovni čas, področje dejavnosti in sam projekt. Če bi Komisija zahtevala, naj so seznami delovnih ur izdelani vsaj enkrat mesečno in da jih podpiše vodja projekta, ne bi upoštevala popolnoma formalnega značaja točke 1.3.1. Priloge II.

114 Glede tega zadostuje poudariti, da med strankama ni sporno, da tožena stranka ni izpolnila pogojev iz točke 1.3.1 Priloge II k vsaki pogodbi. V skladu s to določbo morajo biti vse prijavljene delovne ure osebja registrirane in potrjene, registracijo delovnega časa pa vsaj enkrat na mesec potrdi imenovani vodja projekta ali pooblaščen delavec na vodilnem položaju sopogodbenega podjetja.

115 Seznami delovnih ur, ki jih je predložila tožena stranka (priloženi k prilogama 9 in 10 k odgovoru na tožbo), pa niso podpisani in njihov avtor ostaja neznan. Gre za šop kopij, natisnjenih z računalnikom, katerih zveza z dejansko opravljenimi storitvami ob pomanjkanju vsakršnega pojasnila ali dodatnih dokazov ni dokazana. Noben zastopnik tožene stranke ni s podpisom v primernem času prevzel odgovornosti za resničnost vsebine teh seznamov ur.

116 V nasprotju z zatrjevanji tožene stranke, zahteva, postavljena v točki 1.3.1. Priloge II, ne nasprotuje niti smislu niti cilju pogodb. Ta določba namreč služi zagotavljanju redne in časovno kratke predložitve (najmanj enkrat mesečno) zanesljivih potrdil, podpisanih s strani kvalificiranih predstavnikov tožene stranke, o času, ki so ga njeni zaposleni dejansko posvetili zadevnim projektom. Komisija, ki ni bila prisotna pri dogovorjenih delih, nima na voljo drugih sredstev za nadzor nad pravilnostjo navajanih stroškov osebja.

117 Iz tega sledi, da tožena stranka nima nobene pravice do vračila stroškov osebja, ki jih zatrjuje, ne da bi se bilo treba izreči o vprašanju ali, in če je to potrebno, na kakšen način se po nemškem pravu neodvisni sodelavci štejejo za pripadnike osebja delodajalca.

– Stroški podizvajanja

118 V okviru projekta DCC je tožena stranka prijavila 618.631 DEM, razdeljenih na naslednja mesta: McDOS, Christian Liepe Photodesign in stroške družbe Ploenzke, dodeljene IIC.

119 V okviru projekta Donna je prijavila 257.659 DEM, razdeljenih na naslednja mesta: družba Fink & Partner, ga. D. D., ga. B. D. in družba Casper Casting and Styling Agency.

120 V zvezi s projektom DCC Komisija zatrjuje, da podizvajanja ni predhodno odobrila, kar je potrebno v skladu s členom 5(1) Pogodbe. Vsekakor tožena stranka ni spoštovala obveznosti, da v pogodbah o podizvajanju prikaže obveznosti, ki jih ima do Komisije, zlasti to, da mora predložiti seznam delovnih ur.

121 Glede projekta Donna Komisija opozarja, da je kot povračljive priznala le stroške, ki se nanašajo na ge. D. D. in B. D. v višini 46.300,18 DEM. Nasprotno pa je zavrnila vračilo drugih stroškov podizvajanja, če ni predhodne pisne odobritve.

122 Po mnenju tožene stranke med strankama ni sporno, da so bila podjetja, iz naslova katerih so bili ti stroški predloženi, dejavna v okviru projekta DCC, tako da predhodna odobritev Komisije ni bila potrebna, ker člen 5 pogodbe DCC pomeni le prisilni predpis. Poleg tega naj bi Komisija že odobrila podizvajalce s tem, da je v ta

namen prejela seznam. Tožena stranka naj ne bi bila dolžna predložiti podrobnega seznama. Glede stroškov družbe Ploenzke naj bi njihov prispevek IIC izhajal iz internega sporazuma z družbo Ploenzke.

123 Glede projekta Donna tožena stranka meni, da so vsi stroški podizvajanja povračljivi. Podpis memoranduma soglasja s strani družbe Fink & Partner naj bi omogočil spoštovanje smisla in cilja člena 5(1) pogodbe Donna. V zvezi s stroški družbe Casper Casting and Styling Agency naj pisna odobritev Komisije ne bi bila potrebna.

124 V zvezi s tem je treba opozoriti, v skladu s členom 5(1) obeh pogodb, da je bilo toženi stranki dovoljeno, da sklene pogodbo o podizvajanju pod pogojem predhodne pisne odobritve Komisije, pri tem pa se je razumelo, da mora tožena stranka naložiti vsem podizvajalcem iste obveznosti, za katere je ona sama na podlagi pogodb, sklenjenih s Komisijo, zavezana.

125 Trditev, ki jo zagovarja tožena stranka, da ta določba pomeni le upravni ukrep, katere kršitev ne more vplivati na upravičenost zadevnih stroškov, je treba zavrniti.

126 Pogodbena zahteva po predhodni odobritvi Komisije glede posredovanja podizvajalcev je namreč upravičena in potrebna, saj je izvrševanje dogovorjenih obveznosti načeloma naloga le tistega podjetja, ki ga je Komisija natančno in individualno izbrala za sopogodbenika. Kršitev zahteve po predhodni pisni odobritvi s strani tožene stranke torej zadošča za to, da Komisija zavrne vračilo s tem povezanih stroškov.

127 Poleg tega ni sporno, da tožena stranka ni predložila seznama delovnih ur za svoje podizvajalce v obliki, predpisani v členu 1.3.1. Priloge II k pogodbama. Po členu 5(1) pogodb pa je bila dolžna vsem podizvajalcem naložiti obveznosti, za katere je ona sama zavezana. Iz tega sledi, da je bil vsak podizvajalec, ki ga je najela tožena stranka za izvedbo projektov, zavezan, da spoštuje točko 1.3.1. te priloge II, tako da prijavi vse delovne ure svojega osebja, ki je vključeno, in da pooblaščen delavec na vodilnem položaju vsaj enkrat mesečno potrdi sezname delovnih ur.

128 Pogodbena zahteva, naj se vsem podizvajalcem naložijo iste obveznosti, za katere je tožena stranka sama zavezana, je bila upravičena in potrebna za zagotavljanje popolnega nadzora stroškov, za katere zatrjuje, da so nastali, in izključitev možnosti, da lahko tožena stranka le s pomočjo posredovanja podizvajalcev pridobi vračilo stroškov, ki sicer ne bi bili upravičeni.

129 Noben od seznamov ur, ki jih je predložila tožena stranka v prilogi k odgovoru na tožbo ne izpolnjuje te zahteve. Zaradi razlogov, navedenih v točkah 115 in 116 zgoraj, torej ni upravičena do vračila zadevnih stroškov podizvajanja.

130 V zvezi s stroški, ki jih je toženi stranki dodelila družba Ploenzke na podlagi zatrjevanega internega sporazuma med obema družbama, je treba dodati, da je družba Ploenzke, nasprotno od tožene stranke, prostovoljno vrnila vse avanse, katerih vračilo je zahtevala Komisija (glej točko 23 zgoraj). Zato Komisija ne more biti zavezana s posredovanjem tožene stranke vrniti stroškov, katerih vračilu se je družba Ploenzke odpovedala, s tem da je vrnila prejete avanse.

131 Iz tega sledi, da tožena stranka ne more zahtevati vračila zatrjevanih stroškov podizvajanja – z izjemo tistih, ki jih je Komisija že priznala, in ki so bili izkazani za ge. B. D. in D. D. v okviru projekta Donna –, ker ti stroški niso bili pravilno upravičeni.

– Stroški poti

132 V okviru projekta DCC je tožena stranka prijavila 32.682 DEM za naslednje osebe: ga. D., g. E., g. F., ga. L., g. M. (Leonardo) in g. C. (McDOS).

133 V okviru projekta Donna je prijavila 22.659 DEM za naslednje osebe: ga. D. D., g. E., g. F., ga. L. in g. M.

134 Po mnenju Komisije tožena stranka nima nobene pravice do vračila stroškov poti. V nasprotju s povezavo določb točk 1.3.4 in 1.2 Priloge II k pogodbama, tožena stranka ni dokazala konkretne povezave, ki naj bi obstajala med temi stroški in obema projektoma.

135 V zvezi s projektom DCC Komisija zatrjuje, da so bile z izjemo ge. L. vse navedene družbe in osebe podizvajalci, ki niso imeli predhodne odobritve. Stroški ge. L. naj ne bi bili povračljivi, ker naj tožena stranka ne bi imela stroškov osebja za to osebo.

136 V zvezi s projektom Donna Komisija zatrjuje, da glede stroškov, nastalih za G. M., tožena stranka ni zahtevala stroškov osebja. G. F. in g. E. naj kot podizvajalca ne bi bila krita s predhodno odobritvijo Komisije. Za go. L. naj tožena stranka ne bi predložila seznama delovnih ur. Stroškov ge. D. D. naj ne bi bilo mogoče sprejeti, ker naj bi bili predloženi dokumenti nezadostni za dokazovanje potrebnosti poti.

137 Ponavljajoč trditve, navedene v zvezi s podizvajanjem, tožena stranka poudarja, da dejstvo, da ni prijavila stroškov osebja, nikakor ne izključuje zahteve za stroške poti za zadevno osebo, saj so bili ti stroški dejansko izkazani. Glede g. F. in E. naj ne bi bila potrebna nobena odobritev. V zvezi s stroški ge. L. naj bi pomembnost njene dejavnosti dokazovali seznami delovnih ur, predloženi Komisiji. Glede stroškov ge. D. D. tožena stranka napotuje na dodatne sporazume, ki se nanašajo na vračilo stroškov poti.

138 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da stroški poti glede njihove upravičenosti pomenijo stroške, ki so tipično akcesorni v smislu, da samo pot oseb, katerih dejansko opravljene storitve so bile priznane kot nujne v okviru projektov, lahko šteje kot potrebna v namene zadevnega projekta. Z drugimi besedami, vračilo stroškov poti je upravičeno le, če je oseba, za katero so navedeni ti stroški, koristno prispevala – to je v obliki, ki jo priznava Komisija – k izvedbi zadevnega projekta.

139 Kot je bilo navedeno zgoraj, je bila Komisija upravičena zavrniti vračilo vseh izdatkov, ki jih je prijavila tožena stranka iz naslova stroškov osebja in podizvajanja razen tistih, ki se nanašajo na ge. B. D. in D. D. za projekt Donna. Zato ker storitve, za katere se zatrjuje, da so jih opravile zadevne osebe, nimajo nobene numerične vrednosti, njihove morebitne poti, opravljene za izvedbo teh storitev, ne morejo šteti kot nujne

za namene projektov DCC in Donna. Torej se je Komisija glede tega pravilno sklicevala na točko 1.2 Priloge II k vsaki pogodbi, po kateri so povračljivi le dejanski stroški, ki so potrebni za vsak projekt, jih je mogoče dokazati in so nastali v času trajanja projektov.

140 Dodati je treba, da je bila tožena stranka na podlagi točke 5 Priloge II k obema pogodbama zavezana, da vodi lastno računovodstvo in ustrezno dokumentacijo, da utemelji in upraviči prijavljene stroške. Nobena od kopij, priloženih kot priloge od A 7 do A 23 k tožbi in od B 9 do B 14 k odgovoru na tožbo, ne more šteti kot veljaven in ustrezen dokaz, ki glede na cilj in potrebo vsakega individualnega potovanja dokazuje, da so prijavljeni stroški poti dejansko nastali za potrebe projektov DCC in Donna. Tožena stranka v nasprotju z zahtevami, določenimi v točki 1.2 in v točki 5 Priloge II k obema pogodbama, torej ni uspela dokazati potrebne zveze med stroški poti, za katere zatrjuje, da so bili izkazani za zadevne osebe, in tem, da so nastali v okviru projektov.

141 Natančneje, kar se tiče ga. B. D. in D. D., je treba opozoriti, da je Komisija stroške podizvajanja, izkazane za te osebe v okviru projekta Donna, odobrila kot povračljive. Vendar pa to ne more avtomatično povzročiti priznanja prijavljenih stroškov poti.

142 Spis namreč ne vsebuje nobenega računa za pot glede ge. B. D. Glede ge. D. D. računi, priloženi kot priloga A 23 k tožbi, ki jih je slednja naslovila na toženo stranko, vsebujejo tako splošne in ohlapne podatke, da jih ni mogoče šteti kot zadostne dokaze v smislu točk 1.2 in 5 Priloge II k vsaki pogodbi. Med drugim ne omogočajo preverjanja primernosti poti ge. D. D. za projekt Donna in za njeno individualno dejavnost v okviru tega projekta.

143 Iz tega sledi, da tožena stranka nima nobene pravice do vračila njenih zatrjevanih stroškov poti.

– Stroški opreme

144 V okviru projekta DCC je tožena stranka prijavila 384.018 DEM za stroške, ki so nastali družbi Digivision in stroške družbe Ploenzke, dodeljene IIC. V okviru projekta Donna je prijavila stroške v višini 106.871 DEM, ki temeljijo na računu družbe Fink & Partner.

145 Komisija nasprotuje vračilu prijavljenih stroškov v okviru projekta DCC, tako da navaja, da tisti, ki so bili prijavljeni za družbo Digivision, niso upravičeni. V nasprotju z zahtevami iz točke 5 Priloge II k pogodbi, iz dopisov, ki sta si jih izmenjali tožena stranka in družba Digivision, ni mogoče oceniti potrebe po teh stroških niti preveriti, ali stroški najema opreme ne presegajo stroškov njenega morebitnega nakupa. Stroški družbe Ploenzke, dodeljeni toženi stranki, naj ne bi bili povračljivi, ker med tema družbama na tej točki ni bilo sporazuma.

146 Glede projekta Donna Komisija zavrnitev vračila utemeljuje z dejstvom, da tožena stranka ni predložila najemne pogodbe, sklenjene z družbo Fink & Partner. Poleg tega naj dokumenti, ki so bili predloženi, ne bi opredeljevali najetega materiala in naj ne bi ustrezali pogodbenim dokaznim zahtevam.

147 Po mnenju tožene stranke lahko dokumenti, predloženi Komisiji za utemeljitev navedenih stroškov, kot celota pomenijo zadosten dokaz za nastanek teh stroškov, ker v pogodbah ni zahteve po podrobnem dokazu izkazanih stroškov. Vsekakor naj

projektov ne bi bilo mogoče izvesti, če ne bi bila najeta nobena oprema, in Komisija nima nobenega veljavnega razloga, da račune šteje za čezmerne, še toliko bolj, ker ni navedla konkretnih razlogov, zaradi katerih meni, da bi lahko stroški najema opreme presegali stroške njenega nakupa. Sicer pa naj bi bila Komisija sama vključena v kulturne iniciative in bi morala torej vedeti, da so izkazani stroški razumni. Natančna vrsta tehničnega materiala, ki je predmet najemne pogodbe, naj torej ne bi bila pomembna. Končno, račun družbe podizvajalke Fink & Partner naj bi bil zadosten dokaz.

148 Glede tega je treba opozoriti na pravila iz točk 1.2, 1.3.2 in 5 Priloge II k vsaki pogodbi. Na podlagi teh določb je po eni strani znesek upravičenih stroškov za najeto opremo omejen s zneskom, potrebnim za njen nakup. Po drugi strani je tožena stranka zavezana voditi lastno računovodstvo in ustrezno dokumentacijo, da utemelji in upraviči prijavljene stroške. Povračljivi so le dejanski izdatki, ki so potrebni za vsak projekt, ki jih je mogoče dokazati in ki so nastali med trajanjem projektov.

149 Namen te zahteve po predložitvi čimbolj podrobnih dokazov je, da se omogoči Komisiji izvajati nadzor nad zneski, plačanimi v okviru obeh projektov in nad tem, da so zatrjevani stroški dejansko nastali in so bili potrebni. Iz tega sledi, da je bila tožena stranka zavezana predložiti dokumente, v katerih bi bilo natančno izkazano, katere vrste opreme je najela in po kakšni ceni.

150 Tožena stranka pa očitno ni izpolnila te zahteve, s tem da je zatrjevala, da lahko dokumenti, predloženi Komisiji, „kot celota“ dokazujejo nastanek teh stroškov opreme in da Komisija „nima nobenega veljavnega razloga“, da trdi, da so bili predloženi računi presežni, ker ni navedla konkretnih razlogov, zaradi katerih meni, da bi lahko stroški najema opreme presegali stroške njenega nakupa. Dalje, tožena stranka ne more le trditi, da je imela Komisija dovolj izkušenj na področju kulturnih projektov in bi torej

morala vedeti, da so bili izkazani stroški razumni, tako da natančna vrsta tehničnega materiala ne bi bila pomembna.

151 Glede stroškov družbe Ploenzke, dodeljenih družbi IIC, spis ne vsebuje nobene listine, ki bi omogočala preizkus tega, ali so dejansko nastali in bili potrebni. Poleg tega dejastvo, da je družba Ploenzke vrnila vse avanse, katerih vračilo je zahtevala Komisija, izključuje to, da bi lahko bila s posredovanjem tožene stranke zavezana vrniti stroške, ki naj bi jih izkazala družba Ploenzke in se pripišejo toženi stranki na podlagi internega sporazuma (glej točko 130 zgoraj).

152 V zvezi s stroški opreme, navedenimi v primeru družbe Digivision, so podatki na računu, ki se nanje nanašajo, tako ohlapni, da ni mogoče z gotovostjo ugotoviti, da so bili prijavljeni stroški opreme potrebni za projekt.

153 Zlasti račun, priložen kot priloga A 16 k tožbi, ni dejanski in dokončen račun. Gre za predračun, ki le seznanja stranko o podrobnostih prodaje ali ji omogoča, da izpolni določene formalnosti pred dobavo. Poleg tega ta predračun ni podpisan. Ta račun le na splošno opisuje najeto opremo, ne da bi bili individualno našteti ali opredeljeni aparati, pri tem, da se na trgu najdejo v širokem spektru funkcionalnosti, kvalitete in cene. Zaradi tega objektivno ni mogoče presoditi nujnosti stroškov, za katere tožena stranka trdi, da so nastali za družbo Digivision.

154 Tega pomanjkanja natančnosti ne omili račun družbe Digivision, priložen kot priloga B 11 k odgovoru na tožbo. Čeprav namreč ta račun vsebuje seznam aparatov

in programske opreme, za katere se zatrjuje, da so bili dobavljeni, ni podpisan in v nasprotju s predračunom ni bil predložen na papirju z glavo družbe Digivision. Ker ni dodatnih razlag ali dokazov, ta dokument nima nobene dokazne vrednosti glede tega, da so zadevni stroški dejansko nastali in bili potrebni.

155 Stroški opreme, navedeni za družbo Fink & Partner, se nanašajo na najem avdiostudia HIS, vključno z materialom, mrežo in programsko opremo (slikovnim arhiviranjem, upravljanjem slikovne povezanosti in dostopom ISDN).

156 Iz spisa je razvidno, da so prvi dokumentarni dokazi o teh stroških v osnutku revizijskega poročila (priloga A 6 k tožbi), ki se v točki 3.2 nanaša na račune, ki štejejo kot nezadostni, da bi upravičili potrebo po najetem materialu – ker tehnične sestavine opreme, za katero se zatrjuje, da je bila najeta, niso naštete –, in v katerem se toženi stranki očita, da ni predložila s tem povezane najemne pogodbe. V pripombah na osnutek poročila (priloga A 9 k tožbi) tožena stranka v točki 3.1 le izpodbija to neodobritev zadevnih računov, ne da bi predložila njihov izvod ali izvod najemne pogodbe. V končnem revizijskem poročilu (priloga A 12 k tožbi) v točki 3.2 ostaja zavrnitev tega, da se stroški opreme v zvezi z družbo Fink & Partner štejejo za povračljive.

157 Tožena stranka je predložila dokaze o zadevnem najemu opreme šele v prilogi B 14 k odgovoru na tožbo. Gre za tri „račune“, ki niso podpisani in ki v nasprotju z originalnimi računi te družbe, priloženimi kot priloge A 20 do A 22 k tožbi, niso bili predloženi na papirju z glavo družbe Fink & Partner. Ker ni dodatnih razlag ali dokazov, ta dokument nima nobene dokazne vrednosti glede tega, da so zadevni stroški dejansko nastali in bili potrebni.

158 Iz navedenega izhaja, da tožena stranka nima nobene pravice do vračila zatrjevanih stroškov za opremo.

– Potrošno blago

159 V okviru projektov DCC in Donna je tožena stranka prijavila zneske 35.017 DEM in 9.312,53 DEM iz naslova potrošnega blaga.

160 Po mnenju Komisije stroškov, prijavljenih v okviru projekta DCC, tožena stranka ni niti razložila niti dokumentirala. Zato jih ni bilo mogoče sprejeti. Glede projekta Donna je Komisija navedla, da predloženi dokumenti, in sicer trije računi družbe Fink & Partner, niso zadostni, da bi omogočili presojo potrebe po stroških, za katere se zatrjuje, da so nastali. Še več, prijavljeni stroški naj bi nastali v okviru pogodbe o podizvajanju, sklenjene z družbo Fink & Partner. Sklenitve te pogodbe pa naj Komisija ne bi odobrila.

161 Po mnenju tožene stranke so trditve Komisije glede projekta DCC presplošne, da bi se lahko tožena stranka o tem izrekla. Komisija bi morala vedeti, da izvedba teh projektov vključuje stroške v zvezi s potrošnim blagom, ki so nedvomno potrebni. V zvezi s projektom Donna naj bi predloženi dokazi zadostovali.

162 Glede tega je treba ugotoviti, da prijavljeni stroški v zvezi s potrošnim blagom v okviru projekta DCC očitno ne morejo šteti za upravičene. S tem, da so trditve tožene stranke nedoločne, tožena stranka v bistu priznava popolno pomanjkanje dokazov za te stroške. Komisija torej ni mogla preveriti njihove potrebnosti v skladu s točko 1.2 Priloge II k pogodbi DCC.

163 V zvezi z blagom – za katero se zatrjuje, da je potrošno – za projekt Donna, tožena stranka navaja tri račune, z dne 1. junija, 17. novembra in 1. decembra 1997, da bi upravičila stroške, ki naj bi nastali glede družbe Fink & Partner (priloge od A 20 do A 22 k tožbi). Iz njih izhaja, da je ta družba zaračunala toženi stranki storitve opisane kot „grafična predstavitev objektov v treh dimenzijah […], vključno z uporabljenim materialom“. Tako je Komisija pravilno poudarila, da tožena stranka ni obrazložila niti te predstavitve niti uporabljenega materiala, tako da ni mogoče ugotoviti natančnega predmeta teh računov. Poleg tega tožena stranka ni razlikovala v numeričnih vrednostih med potrošnim blagom in grafično predstavitvijo.

164 Iz tega izhaja, da ti trije zadevni računi niso dovolj podrobni, da bi jih bilo mogoče šteti kot dokaze, ki bi v skladu s točko 1.2 Priloge II k vsaki pogodbi izkazovali potrebnost prijavljenih stroškov iz naslova potrošnega blaga in njihove dejanske povezave s projektom Donna.

165 Dodati je treba, da tožena stranka nima nobene pravice do vračila stroškov osebja, podizvajanja ali opreme, ki jih je prijavila iz naslova družbe Fink & Partner (glej zlasti točke od 155 do 157 zgoraj). Zaradi tega dodatnega razloga je izključeno, da bi ji lahko bili stroški potrošnega blaga povrnjeni. Ti stroški so namreč popolnoma dodatni v tem smislu, da jih je mogoče uspešno izkazovati le skupaj z glavno storitvijo in da je njihov potrebnost – in torej njihova upravičenost – odvisna od potrebe po tej storitvi. V obravnavanem primeru Komisija upravičeno ni priznala nobene glavne storitve v povezavi z družbo Fink & Partner.

166 Iz tega sledi, da je zavrnitev vračila stroškov potrošnega blaga, ki jih je prijavila tožena stranka, upravičena.

– Splošni stroški

167 V okviru projektov DCC in Donna je tožena stranka prijavila zneske 56.027 DEM in 22.385 DEM iz naslova splošnih stroškov.

168 Po mnenju Komisije teh stroškov tožena stranka ni niti obrazložila niti dokazala, kar ni omogočilo preveriti v skladu s točko 1.3.1. Priloge II k vsaki pogodbi niti tega, ali so nastali, niti ali so bili potrebni. Vsekakor naj v skladu s točko 1.4 te priloge tožena stranka ne bi mogla zahtevati vračila splošnih stroškov, ki so v resnici posredni stroški, več kot do višine 20 % drugih stroškov, katerih vračilo je bilo odobreno.

169 Tožena stranka šteje svoje dokaze za zadostne, ker so splošni stroški po naravi stalni in jih je le omejeno mogoče dokazati. Tako naj bi bilo skoraj nemogoče dokazati povezavo med temi stroški in projekti.

170 Glede tega je treba navesti, da morajo splošni stroški ali posredni stroški („overheads“ v skladu s terminologijo pogodb DCC in Donna) izrecno izpolnjevati zahteve točke 1.2 Priloge II k vsaki pogodbi. Zato lahko le stroški, ki so nastali za pokrivanje dejanskih splošnih stroškov, ki so bili potrebni za izvedbo vsakega projekta, štejejo kot povračljivi. Splošni stroški podjetja namreč odsevajo stroške normalnega delovanja, ki jih mora v vsakem primeru nositi zaradi svoje običajne dejavnosti in neodvisno od

izvedbe individualnega projekta (glej v tem smislu sodbo Sodišča prve stopnje z dne 13. marca 2003 v zadevi Comunità montana della Valnerina proti Komisiji, T-340/00, Recueil, str. II-811, točka 106), tako da so lahko le splošni stroški, vezani na izvedbo zadevnega projekta, upravičeni do financiranja Skupnosti (glej v tem smislu zgoraj v točki 94 navedeno sodbo z dne 19. januarja 2006 v zadevi Comunità montana della Valnerina proti Komisiji, točka 87).

171 V obravnavanem primeru je bilo zgoraj navedeno, da je bila Komisija upravičena zavrniti vračilo vseh neposrednih stroškov, ki jih je tožena stranka prijavila v okviru projekta DCC. Tako je izključeno, da bi lahko tožena stranka naložila del svojih posrednih stroškov (upravni stroški, stroški infrastrukture itd.) temu projektu, saj so ti stroški akcesorni neposrednim stroškom. Poleg tega znesek 56.027 DEM, ki ga iz tega naslova zahteva tožena stranka, ne temelji na nobenem objektivnem elementu, ki bi omogočil preverjanje njegove upravičenosti.

172 Glede projekta Donna tožena stranka ni predložila nobenega elementa, s katerim bi bilo mogoče preveriti upravičenost 22.385 DEM, zahtevanih iz naslova splošnih stroškov. Poleg tega je treba opozoriti, da čeprav je Komisija odobrila vračilo stroškov podizvajanja za ge. D. D. in B. D. v višini 46.300,18 DEM, ni bila dolžna priznati upravičenosti drugih izdatkov (glej točki 121 in 131 zgoraj). Poleg tega pa zatrjevani splošni stroški 22.385 DEM presegajo vsako razumno sorazmerje glede na odobrene neposredne stroške v višini 46.300,18 DEM.

173 Obrazložiti je treba, da se v točki 1.4 Priloge II k obema pogodbama sopogodbenice razlikujejo glede na to, ali računajo „celotne posredne stroške“ ali „akcesorne stroške“. Kot izhaja iz točke 1.2, drugi pododstavek, Priloge II k obema pogodbama, je tožena stranka spadala v prvo kategorijo sopogodbenic (te, ki uporabljajo „celotne posredne stroške“), ker v drugo kategorijo sodijo le univerze in raziskovalni centri. Po besedilu te točke 1.4 je bila tožena stranka zavezana dokazati, da so bili njeni splošni stroški izračunani v skladu s konvencijami in običajnimi računovodskimi načeli, ki

jih Komisija šteje za razumna načela, pri tem pa kot splošni stroški ne morejo biti prijavljeni niti elementi, ki se lahko pripišejo neposrednim stroškom, niti stroški, pridobljeni od drugih strank. Ob odsotnosti vsakršne natančnosti glede splošnih stroškov, ki jih je tožena stranka prijavila v okviru projekta Donna, pa Komisija ni mogla nadzorovati, ali ti stroški izpolnjujejo zahteve iz točke 1.4.

174 Iz tega sledi, da tožena stranka nima nobene pravice do vračila splošnih stroškov, ki jih je zatrjevala.

– Sklep

175 Iz vsega navedenega izhaja, da morajo biti obrambna sredstva, ki jih je navedla tožena stranka, da bi dokazala upravičenost stroškov, ki jih je prijavila v okviru projektov DCC in Donna, v celoti zavrnjena.

Glavni znesek in zamudne obresti, ki jih zahteva Komisija

Glavni dolg

176 Opozoriti je treba, da je Komisija vložila zahtevo za plačilo v višini 181.263,61 evra iz naslova avansov, ki jih je treba vrniti. Po mnenju Komisije je ta znesek rezultat menjave 179.337 ekujev v 354.520,82 DEM in tega zneska v evre. Tožena stranka

prereka znesek 181.263,61, tako da navaja, da je bila leta 1998 pozvana vrniti le vsoto 179.337 ekujev.

177 Glede tega je znesek avansov, plačanih toženi stranki, zares 400.821 DEM, od katerih Komisija zahteva vrnitev v višini 354.520,82 DEM. Res je tudi, da teh 181.263,61 evra, zahtevanega v tej tožbi, natančno ustreza tem 354 520,82 DEM, upoštevajoč veljavni menjalni tečaj, po katerem je en evro 1,95583 DEM.

178 Vendar pa je v točki 4 Priloge II k vsaki pogodbi določeno, da so vsa plačila Komisiji v ekujih in da se tudi vsa vračila s strani pogodbenic Komisije izvedejo v ekujih. Poleg tega se obvestilo o izterjavi in obvestilo o dolgovanem znesku, ki ju je Komisija poslala toženi stranki leta 1998 (glej točko 24 zgoraj), izrecno nanašata na 179.337 ekujev, v skladu z menjalnim tečajem nemške marke in ekuja, ki je veljal v tistem obdobju.

179 Na podlagi člena 2(1) Uredbe Sveta (ES) št. 1103/97 z dne 17. junija 1997 o nekaterih določbah v zvezi z uvajanjem eura (UL L 162, str. 1) se zamenja sklicevanje na eku s sklicevanjem na evro po tečaju en evro proti enemu ekuju (glej v tem smislu sodbo Sodišča z dne 12. maja 2005 v zadevi Komisija proti Huhtamaki Dourdan, C-315/03, neobjavljena v ZOdl., točka 5).

180 Iz tega sledi, da je predlog Komisije za vračilo utemeljen le do višine 179.337 evrov. Zato jih je treba glede presežka zavrniti.

Zamudne obresti

181 Po mnenju Komisije je tožena stranka dolžna plačati zamudne obresti od dneva opomina kot dolžnica, ker jo je Komisija pozvala, naj pred 31. oktobrom 1998 vrne vsote, prejete iz naslova avansov. Na podlagi člena 284(1), prvi stavek, BGB, v stari različici, naj bi bila tako tožena stranka opomnjena 1. novembra 1998. Znesek glavnega dolga bi torej moral biti v skladu s členom 288(1) BGB, stare različice, povišan za 4 % zamudne letne obresti.

182 Tožena stranka prereka le obstoj glavnega dolga.

183 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da pogodbi DCC in Donna ne govorita o tem, od katerega dneva in za kakšno obdobje bi lahko bile dolgovane zamudne obresti. Zato je treba uporabiti določbe nemškega prava o opominu dolžnika.

184 V skladu s členom 229(5) EGBGB o obveznostih, ki so nastale pred 1. januarjem 2002, BGB ostane v veljavi v različici, ki je veljala pred tem datumom, razen v primeru izrecnih izjem. Glede obresti, ki izhajajo iz opomina dolžnice, člen 229(1) EGBGB določa, da se člen 288 BGB uporablja v različici, ki je veljala pred 1. majem 2000, za vse terjatve, ki so pred tem datumom postale izterljive.

185 V obravnavanem primeru sta bili pogodbi DCC in Donna sklenjeni leta 1996. Zato ostaja v veljavi stara različica BGB. Določba o opominu dolžnika, in sicer člen 284(1),

prvi stavek, BGB, v stari različici, določa, da če dolžnik ne opravi storitve, ko je bil na to opozorjen po zapadlosti, to opozorilo velja kot opomin. V skladu s točko 4.3 Priloge II k vsaki pogodbi mora biti zapadlost vračila avansov Komisiji izvršena „takoj“ po opozorilu. Poziv Komisije toženi stranki za plačilo zadevnih zneskov pred 31. oktobrom 1998 je torej štel kot opomin toženi stranki od 1. novembra 1998.

186 Člen 288 BGB v stari različici določa zamudne letne obresti po stopnji 4 %, ki šteje od opomina. Znesek glavnega dolga v višini 179.337 evrov se torej zviša za 4-odstotne zamudne obresti, in to od 1. novembra 1998 do končnega plačila tega dolga.

Predlog tožene stranke, naj se ji dodeli varstvo pred izvršbo

187 Tožena stranka je podredno predlagala, naj se ji dodeli varstvo pred izvršbo sodbe, ki bo izrečena, tako da se ji omogoči, da se izogne morebitni izvršbi z ustanovitvijo zagotovila, ki bi bilo lahko v obliki bančne garancije.

188 Glede tega je treba na podlagi arbitražne klavzule, določene v členu 12(2) vsake pogodbe, ugotoviti, da je Sodišče prve stopnje pristojno za obravnavanje sporov med strankami le glede „veljavnosti, uporabe in razlage“ zadevnih pogodb; za te pogodbe pa na podlagi člena 12(1) vsake pogodbe velja nemško pravo.

189 Iz tega sledi, da Sodišče prve stopnje ni pristojno, da bi se v okviru tega spora izrekalo o podrobnih pravilih, v nemškem pravu, morebitne izvršbe svoje sodbe.

190 Dodati je treba, da so v skladu s členom 244 ES sodbe sodišča Skupnosti izvršljive pod pogoji, določenimi v členu 256 ES, in da se v skladu s četrtim odstavkom te določbe izvršba lahko odloži le z odločbo Sodišča. Na podlagi člena 110, prvi odstavek, Poslovnika Sodišča prve stopnje se določbe členov od 104 do 110 tega poslovnika uporabljajo za predlog za odlog izvršbe odločbe Sodišča prve stopnje, vložen na podlagi členov 244 ES in 256 ES.

191 Iz člena 104(1) in (3) Poslovnika Sodišča prve stopnje pa izhaja, da se tak predlog vloži z ločenim aktom, po sprejetju zadevne odločbe. Ker ti pogoji v obravnavanem primeru niso izpolnjeni, je treba predlog tožene stranke, naj se ji dodeli varstvo pred izvršbo sodbe, zavrniti.

Stroški

192 V skladu s členom 87(2) Poslovnika se neuspeli stranki naloži plačilo stroškov, če so bili ti priglašeni. Tožena stranka ni uspela, zato se ji v skladu s predlogi Komisije naloži plačilo stroškov.

Iz teh razlogov je

SODIŠČE PRVE STOPNJE (drugi senat)

razsodilo:

1. **IIC Informations-Industrie Consulting GmbH se naloži, naj Komisiji Evropskih skupnosti plača znesek 179.337 evrov, ki so dolgovani iz postopka v glavni stvari, zvišan za zamudne obresti po stopnji 4 % letno od 1. novembra 1998 do celotnega plačila dolgovanih vsot.**

2. **V preostalem se tožba zavrne.**

3. **Predlog IIC Informations-Industrie Consulting GmbH, naj se ji dodeli varstvo pred izvršbo te sodbe, se zavrne.**

4. IIC Informations-Industrie Consulting GmbH se naloži plačilo stroškov.

Pirrung Forwood Papasavvas

Razglašeno na javni obravnavi v Luxembourgu, 22. maja 2007.

Sodni tajnik Predsednik

E. Coulon J. Pirrung

Stvarno kazalo

Pravni okvir in dejansko stanje spora ... II - 1447

Veljavno pravo Skupnosti ... II - 1447

Dejansko stanje ... II - 1448

Postopek in predlogi strank ... II - 1458

Pravo ... II - 1460

Sposobnost braniti se pred sodiščem (pasivna legitimacija) ... II - 1460

Trditve strank ... II - 1460

Presoja Sodišča prve stopnje ... II - 1461

Zastaranje ... II - 1462

Uvodne ugotovitve ... II - 1462

Trditve strank ... II - 1463

Presoja Sodišča prve stopnje ... II - 1465

Izguba pravic ... II - 1467

Trditve strank ... II - 1467

Presoja Sodišča prve stopnje ... II - 1468

Stroški, povračljivi v okviru projektov DCC in Donna ... II - 1474

Uvodne ugotovitve ... II - 1474

Kontradiktorno ravnanje Komisije ... II - 1475

– Trditve strank ... II - 1475

– Presoja Sodišča prve stopnje ... II - 1476

Upravičenost prijavljenih stroškov ... II - 1480

– Stroški osebja ... II - 1482

– Stroški podizvajanja ... II - 1484

– Stroški poti ..... II - 1487

– Stroški opreme ..... II - 1490

– Potrošno blago ..... II - 1494

– Splošni stroški ..... II - 1496

– Sklep ..... II - 1498

Glavni znesek in zamudne obresti, ki jih zahteva Komisija ..... II - 1498

Glavni dolg ..... II - 1498

Zamudne obresti ..... II - 1500

Predlog tožene stranke, naj se ji dodeli varstvo pred izvršbo ..... II - 1501

Stroški ..... II - 1502